

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Disgloidy

Datum

01 april 1998

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (12/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweyer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *DSS/BO/BU7*

d.d. 01 apr 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

12/98

(Afgesloten 011200 APR 1998)

Conclusie/voorzicht

Waar de Bosnische Serviërs hun uiterste best doen om een constructieve opstelling te illustreren, richt de kritiek van de internationale gemeenschap zich nu voornamelijk op de Bosnische en Kroatische Kroaten. De betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims blijft zich desondanks verder verslechteren.

De nieuwe Servische regering draagt een meer nationalistisch karakter dan de vorige en zal zeker niet bereid zijn tot de concessies waar ook de vorige niet toe bereid was. Ook de etnische Albanezen lijken geen water bij de wijn te willen doen, omdat de te verwachten impasse in de onderhandelingen in hun visie kunnen leiden tot een internationaal erkende onafhankelijkheid.

Bosnië-Herzegovina

Zubak zegt dialoog met Gelbard op

Een woordvoerder van het Kroatische lid van het Bosnische presidium Zubak heeft verklaard dat deze niet meer met VS-gezant Gelbard wil spreken. Als reden werd genoemd het "buitengewoon ondiplomatieke optreden" van Gelbard. Deze werd beschuldigd van vooroordelen ten nadele van de Kroaten. Er zou geen sprake zijn geweest van een dialoog, maar van een monoloog. Gelbard zou Zubak en de (Bosnische en Kroatische) Kroaten hebben verweten dat zij de opbouw van gezamenlijke bestuursstructuren dwarsbomen en de opdeling van Bosnië-Herzegovina nastreven. Zubak beschuldigde Gelbard van onwetendheid in de kwestie-Bosnië.

De internationale gemeenschap heeft haar opstelling ten aanzien van de Bosnische Kroaten aanzienlijk verhard. Zij worden er in toenemende mate van beschuldigd het vredesproces te ondermijnen in verband met hun vasthouden aan de vorming van "eigen", van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) onafhankelijke, gezagsstructuren. Dit is Zubak kennelijk in het verkeerde keelgat geschoten. Met zijn aankondiging de VS-gezant niet meer te willen ontmoeten, dreigt hij echter de kritiek op de Kroatische opstelling nog verder aan te scherpen. Dat zal in het voordeel werken van de Moslims, die de visie van Gelbard c.s. uiteraard volledig delen en tevreden zijn dat de kritiek op de Kroaten eens niet van henzelf moet komen.

Granic en Prlic tekenen akkoord over samenwerking

De ministers van Buitenlandse Zaken van Bosnië-Herzegovina en Kroatië, Prlic en Granic (beide etnische Kroaten), hebben in Zagreb een akkoord ondertekend over verdere invulling van de betrekkingen tussen beide landen. In dat kader zal een "Samenwerkingsraad" worden opgericht, die tenminste tweemaal per jaar op het niveau van staatshoofd bijeen zal komen, en zo vaak als nodig is op lager niveau. Speciale regelingen die wel zijn besproken, maar geen deel uitmaken van het akkoord, zijn de speciale parallelle betrekkingen tussen Kroatië en de MKF, de bouw van een snelweg Zagreb-Dubrovnik over gedeeltelijk Bosnisch grondgebied, de terugkeer van vluchtelingen en (volgens het communiqué) het recht op overpad door de Bosnische enclave Neum. Onderstreept werd dat het akkoord in overeenkomst is met eerdere verdragen, zoals "Dayton" en de akkoorden van Washington uit 1995.

Zoals bekend is de nadere uitwerking van de betrekkingen tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië problematisch, met name omdat Zagreb invloed wil blijven houden op de situatie in het buurland en de belangen van de Bosnische Kroaten wil blijven behartigen. Bovendien heeft Kroatië eigen belangen die niet noodzakelijkerwijs hoeven te sporen met die van Bosnië-Herzegovina, zoals de bereikbaarheid van het Dalmatische gebied via Bosnisch territorium. In de huidige context wil Zagreb echter weerwoord bieden aan de recente internationale kritiek op de Kroatische opstelling in het vredesproces, en toont zich daarom bereid om een

[REDACTED]

onomstreden aspect van de afspraken over de onderlinge betrekkingen (de raad voor samenwerking) te formaliseren. De grootste problemen doen zich echter voor bij de formalisering van de Kroatische betrekkingen met de MKF of de bepaling van de relaties met de Bosnische Moslims. In dat opzicht zijn ook in de toekomst problemen te verwachten.

De verwijzing naar "Washington" is in dit verband opmerkelijk. In dat akkoord werd voorzien in een confederatie tussen beide landen, maar deze afspraak is niet expliciet overgenomen in "Dayton". Kennelijk wil Kroatië, gebruik makend van de bepaling dat Bosnische bevolkingsgroepen speciale parallelle betrekkingen met buurlanden mogen hebben, deze overeenkomst nieuw leven inblazen. Dat zal voor vele Bosnische Moslims volledig onaanvaardbaar zijn.

Moslims én Kroaten bekritisieren Seselj

Een woordvoerder van de belangrijkste Bosnische Moslimpartij, de SDA, heeft kritiek geuit op de benoeming van de extreem-nationalistische politicus Seselj tot Servisch vice-premier. Volgens deze verklaring vormt de benoeming van Seselj een bedreiging voor de Kosovo-Albanezen, maar ook voor Bosnië-Herzegovina, omdat zij een uiting is van het streven naar een Groot-Servische staat. Ook de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij, de HDZ (een dochterpartij van de gelijknamige Kroatische regeringspartij) liet zich in dergelijke bewoordingen uit. Het is ongetwijfeld juist dat Seselj een extreem-nationalistische koers voorstaat. Hij zal ook niet veel moeite hebben met de gedachte aan een Groot-Servische staat. Om die reden is het nauwelijks opmerkelijk dat de Bosnische Moslims de benoeming van Seselj veroordelen en de conclusie trekken dat ook de Joegoslavische president Milosevic zijn expansionistische beleid ten aanzien van Bosnië-Herzegovina nog niet heeft opgegeven. Het is echter wél opmerkelijk dat de HDZ een soortgelijke beschuldiging uit, omdat er indicaties zijn dat ook Kroatië een dergelijke politiek ten aanzien van Bosnië-Herzegovina voert en zelfs overleg heeft gevoerd met Milosevic over een mogelijke opdeling van dat land. Wellicht wil de HDZ met de genoemde verklaring ontkennen wat herhaaldelijk bevestigd is, zeker in het licht van recente kritiek op Kroatië.

Nieuwe regels voor staatsburgerschap?

Er zijn onbevestigde berichten dat de Bosnische regering pogingen doet de regels voor het verwerven van het Bosnische staatsburgerschap te vereenvoudigen. Dit zou het gevolg zijn van een toegenomen aantal aanvragen voor het staatsburgerschap, met name van moslims uit Kosovo en Sandzak. Het is zeker niet uitgesloten dat het hier gaat om desinformatie. Vooralsnog zijn er geen redenen om aan te nemen dat een substantieel aantal moslims uit Joegoslavië het Bosnische staatsburgerschap zou verwerven. Voor hen die dat toch willen, is geen verandering van de regels noodzakelijk; bij de "assimilatie" van buitenlandse islamitische vrijwilligers in de eerste maanden na de ondertekening van "Dayton" bleek een creatieve hantering van de bestaande regels voldoende. Verder hebben juist de Moslims, wier aantal bijna even groot is als dat van de Serviërs en Kroaten tesamen, van alle bevolkingsgroepen juist het minste belang bij een kunstmatige vergroting van hun aantal. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat de andere (niet-Moslim) autoriteiten in het Bosnische ministerie van Buitenlandse Zaken vrijwillig zouden meewerken aan een vergroting van het aantal Moslims, juist nu de wet op het Staatsburgerschap zo problematisch gebleken is.

Izetbegovic ontmoet Dodik (en Bicakcic)

De Bosnische president Izetbegovic heeft de afgelopen dagen een ontmoeting gehad met de premiers van beide entiteiten, de MKF en de Bosnisch-Servische republiek (RS). Over de inhoud van die gesprekken zijn geen gedetailleerde mededelingen gedaan. De inhoud van de onderlinge betrekkingen is in dit geval ondergeschikt aan de ontmoeting zelf. Dodik's voorgangers hebben zich altijd onttrokken aan directe contacten met Bosnische topfunctionarissen, omdat in hun visie de entiteiten soeverein zijn en de banden met (de rest van) Bosnië-Herzegovina zo veel mogelijk moeten worden gebagatelliseerd. In dat opzicht is de opstelling van Dodik een nieuwe indicatie dat hij zich meer gematigd opstelt dan zijn voorgangers. Overigens is evenzeer opmerkelijk dat Dodik alleen Izetbegovic ontmoet, en niet de andere leden van het presidium. Dat zou door Dodik's tegenstanders kunnen worden uitgelegd als een erkenning van Izetbegovic als staatshoofd van Bosnië-Herzegovina en derhalve als het opofferen van de Servische belangen aan het vredesproces.

Moslim/Kroatische Federatie

Verbaal geweld Bosnische Kroaten en Moslims

De afgelopen dagen zijn tussen de Bosnische Kroaten en Moslims weer onvriendelijkheden uitgewisseld, met name met betrekking tot de terugkeer van vluchtelingen. Een etnisch-Kroatische topfunctionaris uit het

[REDACTED]

Herzegovina-Neretva kanton heeft geprotesteerd tegen de terugkeer van Moslim-vluchtelingen naar dorpen in de omgeving van Stolac. In een brief aan HV Westendorp wordt gesteld dat deze terugkeer deel uitmaakt van een campagne die tot doel heeft incidenten uit te lokken. Anderzijds hebben Moslim-media melding gemaakt van stelselmatige aanvallen op Moslims door Kroaten in de omgeving van Vitez. Bovendien zouden er leuzen op huizen van Moslims zijn geschilderd, die herinneren aan de onderlinge oorlog in 1993 en waarin werd bedreigd met een "afrekening" zodra SFOR verdwenen is. Hoewel rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat de aard en intensiteit van de incidenten om politiek-propagandistische redenen wordt overdreven, passen de genoemde berichten in het kader van de voortdurende verslechterling van de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Met name aan eerstgenoemde zijde is sprake van grote vrees voor het herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. Daarbij speelt de vrees een rol dat de Bosnische Kroaten zullen worden gedomineerd door de drie maal zo talrijke Moslims, maar de vrees voor wraak voor de in 1993 gepleegde misdaden zal zeker een belangrijke nevenoverweging zijn. De Moslims van hun kant maken gebruik van de toenemende internationale druk op de Kroatische functionarissen in Bosnië-Herzegovina én Kroatië in verband met hun obstructie tegen het vredesproces, zeker waar het de terugkeer van vluchtelingen betreft. Onder invloed van de media, die aan beide zijden nog in belangrijke mate door de etnisch-nationalistische partijen worden gedomineerd, zullen de wederzijdse aantijgingen en incidenten nog verder toenemen.

Bosnisch-Servische republiek

Dodik en Djukanovic tekenen verdrag

Op 27 maart hebben de minister-president van de RS, Dodik, en zijn Montenegrijnse ambtgenoot Vujanovic een bilateraal handelsverdrag ondertekend. Ook heeft Dodik een ontmoeting gehad met een van de warmste voorstanders van een onafhankelijke koers van Montenegro, Kilibarda. In de Joegoslavische pers zijn artikelen verschenen dat beide politici een verklaring hebben ondertekend waarin de Joegoslavische president Milosevic "de meest bedreigende factor is in voor de Servische belangen". Dit is inmiddels van de zijde van Dodik weersproken. Zowel Dodik als de huidige Montenegrijnse politieke leiding (primair president Djukanovic) streven naar economische hervormingen en privatisering. Tegen die achtergrond is economische samenwerking een wederzijds belang. Bovendien kan Dodik daardoor zijn positie verstevigen in het gebied van de RS dat aan Montenegro grenst, en dat momenteel in meerderheid onder controle van Dodik's politieke tegenstanders in Pale staat. Anderzijds is het opmerkelijk dat Dodik, die in de RS een campagne voert tegen zwarte handel en corruptie, wil samenwerken met Djukanovic c.s., die zich juist aan dergelijke vergrijpen hebben schuldig gemaakt. Bovendien is Dodik voor een meerderheid in het RS-parlement onder meer afhankelijk van de Bosnische dochterpartij van Milosevic. Zelfs indien hij zich onthouden heeft van openlijke kritiek op Milosevic (hetgeen waarschijnlijk is), zal toenadering tot Djukanovic, die sterk ageert tegen Milosevic, bij de Joegoslavische president populair zijn.

Plavsic pleit voor hulp aan gehele RS

De president van de RS, Plavsic, heeft vorige week een verklaring uitgegeven naar aanleiding van nieuwe hulpprojecten in de RS. In die verklaring pleit zij voor een gelijke verdeling van de internationale assistentie aan de gehele RS. Met name de oostelijke delen van het land zouden in de toekomst in aanmerking moeten komen voor hulpprojecten. Hulpverlening wordt in belangrijke mate gerelateerd aan de bereidheid het Dayton-akkoord uit te voeren. Om die reden is de gehele RS jarenlang grotendeels verstoken gebleven van internationale hulp. Met haar pleidooi wil Plavsic kennelijk haar positie en populariteit in het door "Pale" gedomineerde deel van de RS vergroten.

Plavsic protesteert tegen arrestaties

Plavsic heeft in een brief aan Westendorp op 24 maart haar veroordeling uitgesproken over de arrestaties van Bosnische Serviërs door de MKF-politie op verdenking van oorlogsmisdaden. Ze noemde deze arrestaties een schending van Dayton en riep Westendorp op om de betrokkenen vrij te laten. Op 6 februari werd Goran Vasic gearresteerd, terwijl op 21 maart Miomir Tepes en Dragan Lukic waren gearresteerd. Op 23 maart werd Dragan Pejic gearresteerd, waarmee het totaal op vier kwam. De MKF-politie verklaarde dat Pejic op de lijst stond van het ICTY, maar dit werd op 24 maart ontkend door een woordvoester van het tribunaal. Op 24 maart werd aan de grens tussen de Kroatië en de FRJ eveneens een Kroatische Serviër, Dragan Lapcevic uit Vukovar gearresteerd, hetgeen tot felle protesten van de Gezamenlijke Raad van Servische Gemeentes (ZVO) leidde. Op 17 maart zou in Italië eveneens een arrestatie zijn verricht: Predrag Kostic. Op 19 maart hebben zich twee Bosnische Kroaten in Busovaca vrijwillig bij SFOR gemeld, maar deze werden na een onderzoek van ICTY-medewerkers weer vrijgelaten.

[REDACTED]

Uit het toenemend aantal arrestaties door de kantonale politie van de MKF blijkt het ongeduld van de Moslims op het gebied van oorlogsmisdadigers. De arrestaties zijn bovendien naar alle waarschijnlijkheid bedoeld als signaal aan de internationale gemeenschap om haast te maken met de arrestatie van Mladic en Karadzic. De brief van Plavsic aan OHR maakt het Servische standpunt duidelijk en kan daarnaast bestempeld worden als een impliciet dreigement dat de Bosnische Serviërs bereid zijn Moslims te arresteren. Uit deze brief blijkt eens te meer dat sommige standpunten onder de Bosnische Serviërs ook tussen "Pale" en "Banja Luka" onomstreden zijn. De arrestaties door de Moslims werpen een schaduw over eventuele bereidheid van Bosnische Serviërs om naar het grondgebied van de MKF terug te keren. Zij sterken de Serviërs ook in hun overtuiging dat zij een sterke en geloofwaardige eigen politiemacht nodig hebben.

Krajisnik vraagt om parlamentsuitspraak over rol OVSE

Het Servische lid van het Bosnische presidium Krajisnik heeft de voorzitter van het RS-parlement, Kalinic, gevraagd de rol van de OVSE in de later dit jaar te houden presidents- en parlamentsverkiezingen te laten goed- of afkeuren door het parlement. Daarbij werd onderstreept dat het oorspronkelijke mandaat van de OVSE inmiddels is verlopen. Voor Krajisnik is dit vooral een manier om te benadrukken dat in zijn visie de soevereiniteit ligt bij de RS, die derhalve zelfstandig zou moeten beslissen of zij instemt met de rol van de OVSE. In de praktijk is de situatie zodanig dat de internationale gemeenschap zelfstandig kan beslissen of zij de OVSE of een andere organisatie met de organisatie van en de supervisie over de verkiezingen belast. Wellicht wil Krajisnik in ruil voor de aanvaarding daarvan additionele concessies winnen. Bovendien is het een methode om zijn parlementaire kracht te toetsen voor het geval de positie van premier Dodik aan de orde komen; zoals bekend beschikt de regering-Dodik over slechts een kleine parlementaire meerderheid. Impliciet dreigt Krajisnik met een boycot van de verkiezingen, evenals dat aan de vooravond van de verkiezingen in 1997 het geval was. Hoewel zijn partij, de SDS, daar niet snel toe zal besluiten, moet zij op grond van de resultaten van de vervroegde parlamentsverkiezingen toch de vrees koesteren dat de oppositie in de aankomende verkiezingen een nog beter resultaat zal halen.

Kroatië

Westendorp waarschuwt Kroatië

Westendorp heeft de Kroatische regering aangespoord de akkoorden van Dayton volledig uit te voeren. Hij heeft zelfs gedreigd met sancties als de situatie niet binnen twee weken verbetert. Volgens Westendorp is de obstructie in het vredesproces niet langer afkomstig uit de RS, maar van de kant van de MKF. Met name de terugkeer van vluchtelingen en de vrijheid van meningsuiting in de media zijn probleemgebieden. De Kroatische regering heeft inmiddels onderstreept dat zij blijft vasthouden aan de volledige uitvoering van "Dayton". Premier Matesa heeft echter de mening verwoord dat de internationale gemeenschap te veel aandacht heeft voor Servische vluchtelingen, en te weinig voor Kroatische.

De concrete aanleiding voor de uitspraken van Westendorp is gelegen in een incident van afgelopen week, waarin Serviërs die enkele jaren geleden uit Kroatië zijn verdreven, een poging deden om hun voormalige woonplaatsen te bezoeken, maar daarin werden gehinderd. Zijn opstelling past echter in het bredere kader dat de internationale gemeenschap juist in een periode dat er van voorzichtige vooruitgang sprake is in de RS, behoefte heeft aan een soortgelijke ontwikkeling in de MKF. Als het dreigement van Westendorp uitgevoerd wordt, kan dat voor Kroatië verstrekkingen hebben (b.v. opschorting van het Kroatische lidmaatschap van de Raad van Europa of hulp van het IMF), zeker ook omdat de Kroatische president Tudjman groot belang hecht aan goede betrekkingen met het Westen. De woorden van Westendorp komen neer op een erkenning dat de opstelling van de Bosnische Kroaten nauwelijks verschilt van die van de Serviërs, zeker in het verleden. Zij houden ook in dat Westendorp het Kroatische regime daarvoor verantwoordelijk stelt, in weerwil van het feit dat dit door Kroatië voortdurend wordt weersproken. Het blijft echter opmerkelijk dat ten opzichte van Kroatië nu wordt gedreigd met sancties, terwijl soortgelijk gedrag van de kant van Servië in het verleden niet gestraft is.

Stanimirovic ontmoet Gelbard

De leider van de belangrijkste partij van de Kroatische Serviërs, Stanimirovic, heeft een ontmoeting gehad met de speciale VS-afgezetant Gelbard. Stanimirovic heeft zich na afloop positief uitgelaten over de ontmoeting; volgens hem heeft Gelbard begrip getoond voor de problemen van Serviërs die naar hun oorspronkelijke woonplaatsen willen terugkeren en voor hen die oost-Slavonië willen verlaten. Tot op heden worden vrijwel alle mogelijkheden voor de Kroatische Serviërs om terug te keren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen,

doorkruist. Bovendien is sprake van semi-officiële druk op hen om oost-Slavonië te verlaten. Kennelijk wil ook Stanimirovic gebruik maken van de recente internationale kritiek op Kroatië om een verbetering van de situatie voor de Kroatische Serviërs dichterbij te brengen.

Motie van wantrouwen afgewezen

In het Kroatische parlement is een motie van wantrouwen behandeld tegen de minister van Binnenlandse Zaken Penic. Aanleiding was het feit dat de Kroatische politie vorige maand het belangrijkste plein van Zagreb afgrendelde uit vrees dat een protestdemonstratie tegen de sociaal-economische omstandigheden uit de hand zou lopen. De motie is niet aangenomen. Ondanks het resultaat van de stemming is het incident, evenals de protestdemonstraties, een nieuwe indicatie dat de onvrede met de regeringspartij HDZ en met name haar sociaal-economische politiek toeneemt. Momenteel wordt de positie van de HDZ nog in stand gehouden door de persoonlijke populariteit van president en partijleider Tudjman, maar als deze om welke reden dan ook van het politieke toneel zou verdwijnen, zou dat de positie van de HDZ ernstig aantasten.

Joegoslavië

Servië

Nieuwe Servische regering

Op 24 maart heeft de Servische Assemblee een nieuwe regering gekozen, samengesteld uit de huidige regeringspartij SPS van de Joegoslavische president Milosevic, de neo-communistische JUL van diens echtgenote, en de extreem-nationalistische SRS. De regering bestaat uit vijf plaatsvervangend ministers, 23 departementsministers met, en zeven ministers zonder portefeuille. De leider van de SRS, Seselj, heeft een positie als plaatsvervangend minister gekregen. De afgevaardigden van de ND en SPO stemden tegen de nieuwe regering. Van de belangrijkste ministersposten zijn de meeste in SPS-handen gebleven. Stojiljkovic blijft op Binnenlandse Zaken, terwijl Milacic Financiën blijft beheren. De minister van Justitie is echter wel vervangen door een nieuwe SPS-minister: Dragoljub Jankovic. De belangrijke post van Minister van Informatie is nu in handen gekomen van een SRS-minister: Aleksander Vucic (secretaris-generaal van de SRS). Niet onbelangrijk is verder dat de niet-partijgebonden Beko (voorheen minister van Economische Herstructurering) is gedegradeerd tot minister zonder portefeuille. Opmerkelijk is tenslotte dat de pasbenoemde Servische onderhandelaar in de kwestie-Kosovo, Markovic, niet opnieuw in de regering is opgenomen.

De reacties van de oppositie waren voorspelbaar. SPO-leider Draskovic verklaarde dat de nieuwe regering Servië verder in een isolement zal drukken en voegde hieraan toe een herhaling van de geschiedenis te zien. De realtief gematigde DS van Djindjic gebruikte soortgelijke bewoordingen en voorspelde economische ineensstorting, door uitblijvende hervormingen en buitenlandse financiële steun. De Moslim-partij SDA uit de Sandzak-regio signaleerde een opkomst van fascisme en verklaarde dat Milosevic eindelijk zijn masker heeft laten vallen. De Hongaarse SVM uit de Vojvodina toonde zich eveneens verontrust en sprak van een bedreiging voor de Hongaren in de Vojvodina. De Vojvodina-coalitie sprak zelfs van een "oorlogskabinet".

De opname van de SRS in de regering is opmerkelijk, maar in het kader van de Kosovo-ontwikkelingen begrijpelijk. De SPS had tot dusver aangestuurd op een opname van de SPO in de regering, maar de Kosovo-ontwikkelingen hebben deze droom verstoord. Draskovic weigerde een vertegenwoordiger te leveren in de Servische delegatie die voor gesprekken naar Pristina afreisde en ijverde in het openbaar voor een hogere mate van autonomie voor de regio (en o.a. introductie van een provinciaal tweekamerstelsel). Doordat Draskovic bovendien te veel ministersposten opeiste, werd samenwerking tussen de SPS en SPO onmogelijk. Naar alle waarschijnlijkheid heeft Milosevic opdracht gegeven voor een formatie van een nieuwe regering bestaande uit SPS, JUL en SRS. De oude coalitiepartner ND zag zich hierdoor gedwongen eerdere uitspraken na te komen en zich terug te trekken.

Een samenwerking tussen SPS en SRS is eerder voorgekomen (1993), maar toen namen de radicalen niet deel aan de regering. Milosevic heeft met deze nieuwe regering dus gekozen voor een consolidering van de huidige politiek. Gezien de kabinetspostenverdeling moet gerekend worden op een voortzetting van de politiek in Kosovo en zullen (dringend noodzakelijke) economische hervormingen (privatiseringen) uitblijven. Ook is duidelijk dat Milosevic, ondanks zijn promotie naar het federale niveau, de touwtjes in Servië nog altijd stevig in handen heeft. Uit het feit dat Markovic is vervangen nog voordat hij aan zijn feitelijke taak begonnen is, blijkt hoe weinig belang de SPS aan de kwestie-Kosovo hecht.

Servische media bekritisieren internationale gemeenschap

De Servische media hebben de afgelopen dagen kritiek geuit op de internationale bemiddelaars in het voormalige Joegoslavië. Met name Gelbard moest het ontgelden. Hij zou zich niet alleen in de Montenegrijnse verkiezingscampagne hebben gemengd, maar ook in de kwestie-Kosovo het verkeerde signaal hebben gegeven. Naar alle waarschijnlijkheid zit het de Servische en Joegoslavische leiders, waaronder primair Milosevic, wiens partij grote invloed heeft op de media, hoog dat de internationale gemeenschap zo veel aandacht heeft voor de kwestie-Kosovo en niet wil aanvaarden dat Kosovo een interne aangelegenheid voor Servië betreft. Het is opmerkelijk dat de twee regeringen die het nauwst betrokken zijn bij de situatie in Bosnië, te weten Servië en Kroatië, op hetzelfde moment (maar om uiteenlopende redenen) doelwit van internationale kritiek zijn. Dat is een signaal dat zonder enige twijfel zal worden opgevangen door de Kosovo-Albanezen én de Bosnische Moslims.

Kosovo

Recente ontwikkelingen

Nadat hij op 22 maart herkozen was als schaduwpresident van Kosovo heeft Ibrahim Rugova op 24 maart een onderhandelingsteam samengesteld, bestaande uit 15 personen, waaronder voor- en tegenstanders van zijn politiek. Rugova verklaarde tevens dat de Marshall-eilanden de republiek Kosovo erkend hebben en dat er ambassadeurs uitgewisseld zullen worden. Op 25 maart hield dit onderhandelingsteam (G-15 genoemd) een vergadering, maar twee prominente leden kwamen niet opdagen. Een van hen gaf onderling wantrouwen tussen hem en Rugova als reden voor zijn weigering om zitting te nemen in het onderhandelingsteam.

Inmiddels is door tussenkomst van het Vaticaan (St. Egidio Gemeenschap) op 23 maart opnieuw een onderwijsakkoord getekend. In tegenstelling tot 1996, toen er nog algemene bewoordingen werden gebruikt, zijn er nu meer gedetailleerde afspraken gemaakt over terugkeer van de Albanezen naar de onderwijsinstellingen. Dit akkoord leidde tot hevige protesten van de universiteit van Pristina. Servische studenten gingen meerdere dagen de straat op en spraken van verraad aan de nationale belangen van Servië. Ook de Servische rector van de universiteit noemde het akkoord verraad en weigerde zijn medewerking.

De Serviërs weigeren inmiddels om Felipe Gonzalez te aanvaarden als OVSE-bemiddelaar. Eerder al had Milosevic zich "uit persoonlijke overwegingen" verzet tegen de persoon van Gonzalez. Een aanvaarding van een OVSE-bemiddelaar komt volgens Milosevic pas aan de orde als de FRJ weer lid zou zijn van de OVSE. De FRJ-minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic verklaarde later dat er geen verband bestaat met de persoon van Gonzalez, maar met het feit dat er geen bemiddeling nodig zou zijn, aangezien het hier een interne Servische kwestie betreft. Gonzalez zou welkom zijn, maar alleen als gezant van de EU om te praten over relaties tussen de FRJ en EU. Ook de Kosovo Albanezen hebben inmiddels hun twijfels uitgesproken over Gonzalez. In een brief aan de Contactgroep ijverde Rugova voor Amerikaanse bemiddeling.

Op 25 maart heeft de Contactgroep in Bonn vergaderd op ministerieel niveau. Door gebrek aan overeenstemming tussen met name de VS en Groot-Brittannië tegenover Rusland en (in mindere mate) Duitsland werd slechts besloten tot een verder uitstel van vier weken voor het Milosevic-regime, hetgeen vanzelfsprekend in Belgrado met instemming werd ontvangen. Rugova verklaarde zich teleurgesteld en eiste nieuwe sancties. Op 26 maart riep Gelbard de Joegoslavische autoriteiten en de Kosovo-Albanezen op om met spoed te beginnen aan een dialoog zonder voorwaarden vooraf. Enkele uren na de oproep van Gelbard maakte OVSE-voorzitter Geremek bekend dat Milosevic bereid zou zijn tot een ronde-tafelconferentie. Behalve Serviërs en etnische Albanezen zou hieraan een derde, neutrale partij mogen deelnemen.

Nadat Milosevic zich verzekerd had van ruggesteun (nieuwe regering met deelname SRS) heeft hij getracht de internationale gemeenschap zand in de ogen te strooien met een hernieuwd onderwijsakkoord en voorzichtige signalen voor bereidheid tot onderhandelen en het behandelen van de kwestie op federaal niveau. Hierdoor heeft hij uitstel van de sancties kunnen bewerkstelligen zonder al teveel toe te geven. De Albanezen, zoals gewoonlijk intern verdeeld, protesteren wat ze kunnen, maar omdat de UCK-aanslagen dorgaan en omdat de etnisch-Albanese leiders een dialoog blijven weigeren, begint hun krediet onder de internationale gemeenschap af te brokkelen. Rugova realiseert zich dit terdege en stelt daarom een onderhandelingsteam samen, waarvan ook politieke tegenstanders deel uitmaken.

Besprekingen over Kosovo van start

Een lid van het door de schaduwpresident van Kosovo, Rugova, samengestelde etnisch-Albanese onderhandelingssteam, heeft verklaard dat de besprekingen met de Servische autoriteiten over de toekomst van Kosovo over tien dagen zal beginnen. Volgens de betreffende verklaring zal tenminste één vertegenwoordiger van de internationale gemeenschap bij de onderhandelingen aanwezig zijn. Uit de verklaring blijkt dat de Albanesezich tot doel hebben gesteld te komen tot een status van Kosovo als derde deelrepubliek in Joegoslavië. Vervolgens zou een "nieuwe staatsvorm" aan de orde worden gesteld. De internationale gemeenschap heeft zware druk uitgeoefend op de Servische en Joegoslavische autoriteiten om zonder voorwaarden vooraf te onderhandelen. De etnische Albanesezich is een soortgelijke boodschap te verstaan gegeven, maar op hen is minder sterke druk uitgeoefend. Onder die omstandigheden kon geen van beide partijen meer openlijk afstand nemen van onderhandelingen, maar in de praktijk hanteren beide kampen uitgangspunten die onverenigbaar en die nauwelijks "onvoorwaardelijk" kunnen worden genoemd. De Servische en Joegoslavische autoriteiten onderstrepen dat niet aan de constitutionele status van Kosovo mag worden getornd. Daarmee is maximaal een zekere autonomie voor Kosovo bespreekbaar, al is ook daarvoor in Servië nauwelijks enthousiasme aanwijsbaar. De in bovengenoemde Albanese opstelling genoemde doelstelling is evenmin realistisch te noemen. Niet alleen Servië, maar ook Montenegro, dat afkerig is van een derde macht op federaal niveau, zal zich tegen een dergelijke suggestie keren. Daarmee is een impasse in de komende "onderhandelingen" onontkoombaar. Vermoedelijk is het Albanese streven erop gericht in een dergelijke impasse het verzet tegen de Servische onderdrukking zodanig op te voeren dat een internationaal erkende onafhankelijkheid voor Kosovo dichterbij komt, hoezeer ook de internationale gemeenschap momenteel onderstreept dat daarvan geen sprake kan zijn.

Seselj verwerpt terugtrekking politie

De kersverse Servische vice-premier Seselj heeft in een recent interview onderstreept dat binnen de nieuwe Servische coalitie geen onenigheid bestaat over de kwestie-Kosovo. Alle partijen zijn van mening dat de problemen moeten worden opgelost binnen het door de Servische en Joegoslavische Grondwetten geschapen kader. Hij stelde dat het verzet van de Kosovo-Albanesezich niet meer is dan terrorisme. Om die reden verklaarde Seselj zich tegen de terugtrekking van de politie uit Kosovo. Het lijkt geen twijfel dat de woorden van Seselj dat alle partijen in de nieuwe Servische regering de kwestie-Kosovo in gelijke termen beschouwen, op waarheid berusten. Sterker nog: er is geen enkele Servische politieke leider te noemen, noch in Servië, noch in Bosnië-Herzegovina, die bereid is Kosovo onafhankelijkheid te verlenen dan wel op te waarderen tot de status van een derde Joegoslavische republiek. Zelfs een vorm van autonomie is voor bijna allen onbespreekbaar. Van belang is de uitspraak van Seselj vooral omdat hij daarmee afstand lijkt te nemen van een toezegging die Milosevic aan de internationale gemeenschap heeft gedaan, te weten de terugtrekking van de speciale politie uit Kosovo.